

DE JEAN-FELIX HAP TUIN

In alle discretie

Verborgen achter zijn omheiningmuur, is de Jean-Felix Hap tuin waarschijnlijk het minst gekende, maar wel het mooiste park van Etterbeek. Vroeger was het familiale domein in privébezit, nu behoort de tuin tot het openbare patrimonium dat openstaat voor het publiek. Hij biedt de bezoeker de pracht van zijn landschappelijke vormgeving en de weldoende rust van zijn kalmerende omgeving. Sinds korte tijd is er ook een didactische, ecologische ruimte waar de burger kan leren hoe hij zelf in zijn tuin een hoekje creëert waar hij de natuur vrij spel laat.

EEN VLEUGJE GESCHIEDENIS

Toen brouwer Albert-Joseph Hap in 1804 burgemeester van Etterbeek werd, kocht hij op het grondgebied van zijn gemeente een kasteeltje uit de zestiende eeuw en de drie hectare grond die erbij hoorden. De Broebelaar, een aftakking van de Maalbeek, ontspringt er en levert water voor een kleine vijver, waarlangs het kasteel uit baksteen en witte steen werd gebouwd. Albert-Joseph Hap gebruikte de bron voor een kleine brouwerij die hij aan de noordkant van zijn eigendom opstartte. In 1855 vroeg hij de toelating om een muur te bouwen rond zijn tuin, vooral omdat hij de helft ervan moest afstaan voor de aanleg van de Oudergemlaan. Hij kreeg de toelating pas in 1859.

Toen hij stierf, erfde zijn zoon François-Louis Hap het domein. Hij vond het kasteel te vochtig en trok een woning in neoklassieke stijl op langs de Waverssesteenweg (het huidige nummer 508). In de tuin bouwde hij een serre en paardenstallen. Als notaris omgordde hij net als zijn vader de Etterbeekse burgemeestersjerp.

Felix Hap was ook notaris en de derde in lijn die het domein bewoonde. Hij vergrootte de woning langs de Waverssesteenweg en legde de tuin opnieuw aan. Zijn echtgenote had een passie voor tuinieren en liet serres plaatsen en een grote moestuin aanleggen in het deel dat naar de Oudergemselaan leidt. Zij liet ook een groot aantal bomen planten waarvan er nog een aantal overblijven. Ze gaf haar tuinpassie door aan haar zoon Jean-Felix die zijn naam aan de tuin verbond. Hij hertekende het lijnenspel en vormde hem om tot een landschapstuin, hij sloopte de serres en zorgde voor nieuw aangeplante borders. In 1960 besliste hij om niet langer alleen van zijn tuin te genieten en hij stelde hem open voor het publiek, maar alleen voor mensen op leeftijd! Elf jaar later mocht iedereen er binnen, maar wel alleen in de zomerperiode. In ruil daarvoor ontfermde de gemeente Etterbeek zich over het onderhoud en het toezicht.

Toen Jean-Felix Hap in 1988 zonder erfgenamen overleed, werd het domein eigendom van de gemeente.

De landschappelijke inrichting van het park, de aanwezigheid van prachtige bomen en het feit dat dit het enige groene eiland is in hartje Etterbeek, met een wetenschappelijk en esthetisch belang, vormde de basis voor de klassering in 2000.

In 2005 zorgde Leefmilieu Brussel – BIM in samenwerking met vzw Natagora voor de inrichting van een perceel aan de Oudergemselaan om een voetgangersverbinding te maken binnen de huizenblok tussen deze laan en de Waversesteenweg. Het is de bedoeling om er een ecologische ruimte van te maken die de biodiversiteit bevordert, en om het te gebruiken met een didactisch doel. Na de werken werd de ruimte teruggeschonken aan de gemeente Etterbeek die ze nu verder beheert..

ALGEMENE BESCHRIJVING: EEN LANDSCHAPSPARK MET EEN HALFNATUURLIJKE ECOLOGISCHE RUIMTE

Net zoals het Tenboschpark, is de Jean-Felix Hap tuin een stadstuin die volledig omgegeven is door een hoge muur, die hem afschermt van het stadslawaai.

Vanaf de ingang aan de Waversesteenweg ontvouwt zich het meest landschappelijke deel van de tuin. Grote grasperken met enorme bomen waar wandelwegen doorheen slingeren. Daar staan ook de belangrijkste gebouwen: de achterkant van het grote neoklassieke huis van de familie Hap, de oranjerie en de kiosk.

De vijver en het onderhout, dat de ruïnes van het kasteeltje uit de zestiende eeuw verbergt, vormen het tweede deel van de tuin. De vijver die zijn water op natuurlijke wijze uit de Broebelaar haalt, werd in 2000 volledig opnieuw aangelegd in samenwerking met Leefmilieu Brussel – BIM: herstelling van de rotspartijen, plaatsing van een dubbel observatieponton en een weg in hout, herstel van de waterplanten, enz.

De ecologische en didactische tuin vond een plaatsje in het derde deel van het park, op de plaats waar vroeger de boomkwekerij van het park stond. Er groeien lokale planten. De aanplantingen, de waterplas, de kleine hooiweiden en de uitleg die erbij hoort, moeten de bezoeker leren welke halfnatuurlijke milieus hij in zijn eigen tuin kan creëren.

CITAAT

“Een tuin moet je aanpakken zoals een schilderij waar elk element zijn bijdrage levert tot de schoonheid van het geheel; hij is geslaagd als hij de droom en het vreemde oproept.” (Jean-Felix Hap).

OPMERKELIJKE FAUNA EN FLORA

Vandaag groeit er rond de vijver moerasiris, waterlelie, moerasdotterbloem, watermunt, ... De planten creëren een milieu waar de waterfauna zich thuis voelt. Er wonen veel eenden en waterkippen.

De muur in breuksteen die in de buurt van de vijver werd hersteld, vormt een geschikte biotoop voor een groot aantal insecten.

De bomen van de tuin alleen al zijn een bezoek waard. In de eerste plaats omdat ze bijna allemaal tot volle rijpheid zijn gekomen en een grandioze vorm hebben. Maar ook omdat er zoveel soorten aanwezig zijn. Sommige zijn opgenomen in de lijst met merkwaardige bomen van het Brussels Gewest, zoals een plataan met esdoornvormige bladeren (*Platanus x hispanica*), twee gewone esdoorns (*Acer pseudoplatanus*), een kastanjelaar (*Aesculus hippocastanum*), een purperen trompetboom (*Catalpa x erubescens*), twee Italiaanse populieren (*Populus nigra* var. *italica*) en een valse acacia (*Robinia pseudoacacia*).

BEHEERSPRINCIPE

De gemeente Etterbeek is sinds 1988 eigenaar van de Jean-Felix Hap tuin en beheert hem ook. Zij zorgt dus voor het onderhoud van gazons, bloemperken, hagen, bomen en het parkmeubilair.

In 1999-2000 en in 2003 zorgde Leefmilieu Brussel – BIM, zoals we al vermeldden, voor de renovatie van sommige delen van de tuin. Het instituut werkte ook als adviseur mee in de context van het gewestelijke programma voor het groene netwerk. Dat wil zeggen de stapsgewijze uitbouw van een zo ononderbroken mogelijk geheel van groene ruimten, om de biodiversiteit bij fauna en flora te beschermen.

Het onderhoud van het meest ecologische deel van de tuin maakt gebruik van technieken en methodes die de natuurlijke biodiversiteit van de omgeving respecteren. Met andere woorden: een specifiek onderhoud voor elke biotoop. Dat heet 'gediversifieerd beheer'. Deze ruimte werd ontworpen met het oog op een evolutie: jaar na jaar kunnen ingrepen worden doorgevoerd in functie van de noden. De gemeente baseert zich daarbij op de onderhoudshandleiding die Leefmilieu Brussel – BIM opstelde.

OPMERKELIJKE MONUMENTEN EN BEELDHOUWERKEN

MONUMENTEN

De oranjerie

Ze werd gebouwd in 1850 en eerst gebruikt als paardenstal voor de familie Hap.

Ruïnes van het vroegere kasteel

Het kleine kasteel in Vlaamse renaissancestijl uit de zestiende eeuw werd langs de vijver gebouwd. Twee vierkante torens met drie verdiepingen en een puntdak stonden aan de uithoeken van het gebouw dat zelf twee verdiepingen heeft. De eigenaars woonden er tot in de jaren 1860. Omdat het er te vochtig was, verlieten ze het voor een nieuwbouw langs de Waversesteenweg.

Het neoklassieke huis

Het gebouw langs de Waversesteenweg dateert van 1859. François-Louis Hap bouwde de eerste versie en architect Thoelen vergrootte het huis in 1905 (onder meer met de aanbouw van een veranda). Er zijn nog zes muurschilderingen van Edouard Navez (1840-1910) met oude zichten van Etterbeek. Het huis is sinds 1995 beschermd.

De kiosk

Deze kleine achthoekige kiosk met glaswerk op een houten basis heeft een leistenen dak. Het biedt een schuilplaats aan wie wat wil lezen of even uitrusten.

BEELDHOUWWERKEN

Sensualiteit en Baadster (1995)

Deze twee bronzen beeldhouwwerken zijn van de hand van Patrick Laroche, een kunstenaar met Franse en Zwitserse nationaliteit. Ze stellen allebei een vrouw voor met lange haren. De eerste ligt op de grond, met een arm rond haar lichaam. De tweede zit op haar knieën op een rotsblok en strijkt haar naar voren gekamde haren glad.

MUSEA

Didactische ruimte rond inheemse plantensoorten

Deze ruimte werd tegelijk met het ecologische perceel ingericht en toont de bezoeker verschillende ecologische ruimten die hij in zijn eigen stadstuin kan aanleggen. De uitleg beantwoordt aan de criteria van de actie 'Natuur in de tuin', die eigenaars aanmoedigt om hun tuin volledig of toch voor een deel zo aan te leggen, dat wilde planten en dieren zich er thuis voelen. Hoe creëer je droge en vochtige zones? Waar plant je hagen? Waarom kies je best voor inheemse planten? Enz

GROENE RUIMTEN IN DE BUURT

- Ten noorden: het Keith Haringpark en het Jubelpark.
- Ten noordwesten: het Leopoldpark.
- Ten oosten: het Koning Overwinnaarplein.
- Ten zuidoosten: het park Fontenay-sous-Bois.
- Ten zuidwesten: het Leopoldstadplein.

Oppervlakte: 1,19 hectare.

Typologie: park voor verpozing, en wandelpark met een ecologische en didactische ruimte.

Eigenaar: Gemeente Etterbeek.

Beheer: Gemeente Etterbeek.

Klassering: de tuin Jean-Felix Hap is sinds 19 juni 2000 geklasseerd.

PRAKTISCHE INFORMATIE

OPENINGSUREN

De square is afgesloten. De openingsuren wisselen met de seizoenen :

- september tot mei : van 9 tot 12 en van 14 tot 18.30 uur;
- juni en juli : van 9 tot 12 en van 14 tot 21 uur;
- augustus : van 9 tot 12 en van 14 tot 20 uur.

De gemeente Etterbeek zorgt voor toezicht.

Het is verboden in het park met de bal te spelen, te fietsen of te picknicken.

Natagora organiseert regelmatig geleide bezoeken aan de ecologische tuin

CONTACT

Hebt u een vraag ? Wilt u een probleem signaleren? Spreek dan een van de parkwachters of een tuinier aan.

In noodgevallen : gemeente Etterbeek : 02/627 27 21 tot 15.30 uur,

openbarewerken@etterbeek.be, politie van Etterbeek op 02/788 53 43.

Voor rondleidingen : Natagora op 02/245 55 00 of natureaujardin@natagora.be.

Leefmilieu Brussel – BIM: 02 775 75 75, info@leefmilieubrussel.be

UITRUSTING

Kiosk, ponton in trapvorm rond de waterpartij, zitbanken, vuilnisbakken, bewegwijzering en didactische ruimte rond inheemse plantensoorten.

ER GERAKEN

De tuin Jean-Felix Hap ligt in Etterbeek, binnen een huizenblok tussen de Louis Hapstraat, de Oudergemselaan, de Fétisstraat en de Waversesteenweg. De ingangen liggen tussen nummer 189 en 195 van de Oudergemselaan en aan nummer 508 van de Waversesteenweg.

BEREIKBAARHEID ANDERSVALIDEN

Zonder problemen.

OPENBAAR VERVOER

Bus : 34, 80 (Vijvers), 36 (L.Hap) 59, 60 (Senghor).

MEER INFORMATIE

- Meer informatie over [culturele wegwijzers van parken en tuinen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest](#).
- Meer informatie over [het architecturale patrimonium van het Gewest](#).
- Meer informatie over [het neoklassieke huis](#) van de familie Hap, Waversesteenweg.
- Meer informatie over [het groene en blauwe netwerk](#).
- Meer informatie over [Patrick Laroche](#).
- Meer informatie over de actie '[Natuur in de tuin](#)'.
- Meer informatie over [Natagora](#).

